

Tema Vallning

Fem collies på vallningsläger

6-8 november åkte vi, fem collieägare, med våra hundar till Mårtensby Gård utanför Almunge, där SCK:s Östra Lo anordnat ett vallningsläger.

Vi som deltog var:

Britta Hammarström med Fornborgens Hellylle Heidi (Hippie)

Hans Johansson med Gold Status Sound of Victory (Victor)

Mia Pettersson med Fornborgens Iris (Iris)

Ann Isacson med Ullsåsas Svarta Blipp (Tristan)

Marie Angleby med Springmist's Hot night Crash (Åska)

Lägret startade fredag

kl 17. Vi samlades i den barack där tre av deltagarna bodde och där vi också åt.

Eva Myrbrink heter gårdens ägare och det är hon som är vallningsinstruktör.

Eva har fött upp kelpie i många år och är mycket kunnig och duktig som instruktör. En av hennes kvaliteter är att hon tar emot alla vallningsraser och har koll på hur varje ras vallar och tar hänsyn till det.

Collien t ex är en "loose-eyed upright" vallare – d v s en hund som vallar med upprätt kroppsställning och har "snälla ögon", i motsats till border collie och kelpie som hukar och har "eye", de trycker fåren med blicken.

Fredagskvällen gick åt till teori och frågor. Vi fick mycket intressant information runt vallningen och vi hade många frågor – som vi fick svar på.

Dags att träffa fåren

Lördag morgon startade vi i hagen kl 09 00. Eva tog hjälp av en av sina hundar och drev ner 5 ungbaggar till oss. En efter en fick vi prova på att låta våra hundar möta fåren lösa – Eva vill inte ha dem i lina, hon vill börja med dem lösa.

Några av våra hundar hade träffat får tidigare – min Hippie, Hasses Victor och Maries Åska. Tristan och Iris var riktiga "newbies".

Eva gick med varje ekipage tills hon ansåg att föraren kunde börja jobba själv med sin hund. Allt gick mycket

lugnt och sansat till. Eva låter allt ske i hundens egen takt, den får "upptäcka" vallningen själv och blir bara styrd med varsam hand – inget ryande och gormande.

Vi använde "grisfösarpaddlar" (såg precis ut som en paddel, inne i bladet fanns småstenar som skramlade lite) för att styra hundarna runt fåren. Förhållandet skall ju vara "kl 12" och "kl 6", d v s jag och hunden skall vara mitt emot varandra med fåren mellan oss.

Det fungerade mycket bra att sträcka ut paddeln så fort hunden kom för långt ner på ena sidan av fåren, de vände snällt upp och pendlade bakom fåren. Det gällde bara att komma ihåg att byta hand, det räcker inte att bara peka

fick vi arbeta i en stor hage – kändes otroligt mycket bättre och lättare. Gårdens får är dessutom oerhört snälla och lättmanövrerade.

Hårt jobb

Hundarna blev påtagligt mentalt trötta av det här jobbet. De började med stor entusiasm och energi, men bara efter en liten stund såg man att dom blev "trötta i mössan", då kom andra beteenden in, de började nosa, sprang till ägaren, åt fårlortar, orkade inte koncentrera sig...

Då var det bara att bryta, berömma hunden och låta den vila. Dock såg man att för varje arbetspass orkade de en längre stund...och lite längre...

Samtliga hundar fick göra tre arbetspass var före lunch – då var det hög tid för hundarna att få vila

huvudet ordentligt, att rastas och göra något annat. Vi åt en god lunch, rastade hundarna, tog det lugnt och så var det dags att börja jobba igen kl 15.

Dagen fortsatte på samma sätt, vi jobbade på och när skymningen kom tyckte Eva att tre av hundarna kommit så långt att de skulle få prova på ett vallanlagstest på söndagen.

Lördagskvällen blev

trevlig, med ost, vin och annat godis – vi var ändå alla rätt slaka så det blev "lights out" ganska tidigt.

Vallanlagstest

Söndag morgon var det start i hagen igen kl 09 00. Jag kanske skall tillägga att fåren byttes ut med jämna mellanrum, ibland hade vi fem, ibland sex stycken att jobba med.

Så var det dags för Hippie, Victor och Åska att göra vallanlagstestet.

Det går till så att föraren värmer upp

åt olika håll, du måste verkligen hålla paddeln i den ena eller andra handen, annars blir det fel för hunden.

Man känner sig rätt tafflig i början kan jag säga, man skall hålla reda på sig själv, fåren, paddeln och hunden – och inte ramla omkull :-). Vi lyckades faktiskt allihop hålla oss på benen hela helgen.

Jag har provat på vallning lite grand med Hippie när hon var väldigt ung. Då jobbade vi i en relativt liten fälla och fåren kände att här var en ung, oerfaren hund, varför de "limmade fast sig" mot staketet så ofta de kunde – jobbigt! Här

hunden, d v s vi jobbar lite med fåren och när hunden är bra igång tar instruktören över och fortsätter testet. (Idealet är ju att en vallhund skall kunna gå med vem som helst)

Testet utförs enligt ett protokoll som är framtaget av Bearded Collie-klubben (den enda klubb hittills, som har officiell status på testet).

Vad som bedöms är:

1. Intresse (0=ointresserad – 5=totalt fokuserad)
2. Naturlig förmåga (0=ingen kontroll – 5 total kontroll)
3. Mental uthållighet 0= ger upp vid minsta motgång – 5= ger aldrig upp)
4. Samarbete/styrbarhet (0= totalt ostyrbar – 5= extremt förarvek) (ingår ej i snittpoäng)

Om jag förstod rätt så måste man ha minst 3 poäng på moment 1-3 för att bli godkänd.

Min Hippiie klarade sig galant – fick 4, 4, 4 och 3 på samarbete/styrbarhet. Som kommentar skrev Eva: ”Mycket trevlig, arbetsglad hund, lättstyrd – skäller.”

Hon förklarade att kommentaren om skallet inte innebar något negativt, det är bara ett konstaterande. Vissa hundar skäller, andra gör det inte. Dessutom brukar skallet avta allt eftersom hunden blir säkrare i sitt arbete.

Både Victor och Åska klarade också testet med ”väl godkänt” och fick positiva kommentarer

Över huvud taget fick vi många positiva omdömen om våra hundar av Eva.

”Ni kan verkligen vara stolta över era collies. Härligt att se individer med så mycket vallning kvar i sig – och att se hur väl de behandlar djuren”.

Ingen av våra hundar hade några dumheter för sig med fåren, inget nafsande eller jagande.

Iris och Tristan växte duktigt i arbetet de här två dagarna och Eva var övertygad om att de skulle klara testet med bara lite träning till.

Eva sitter med i SBK:s vallningsgrupp

och talade om att man där håller på att ta fram ett nytt vallningsprov – ett prov som är anpassat till fler vallningsraser än border collie och kelpie – spännande! Vi gjorde ett sista, kort pass efter söndagens lunch. Både hundarna och vi var tämligen trötta – inte så mycket fysiskt, som psykiskt!

Framåt tretiden var det dags att åka hem – med mycken ny kunskap och minnet av en jättetrevlig helg tillsammans med colliekompisar – på både två och fyra fötter :-). Har ni möjlighet – prova på fårvallning med era collies – ni ångrar det inte!

Britta Hammarström

Lite om vallning med collie

Under flera år har jag varit intresserad av att arbeta med collie som vallhund. Det började med besök hos fårägande grannar, ”prova-på-att-valla-får mm. Mina collie, såväl som andras, visade stora anlag och intresse för vallning. Att vägen från intresserad hund med goda anlag till en i praktiskt arbete användbar vallhund är så lång som den är hade jag ingen aning om från början.

Vad krävs då av en vallande hund?

Ja, väldigt mycket. Mod, uthållighet, respekt för djur och förmåga att läsa djur är några egenskaper som krävs av vallhunden. Lättränad och signalkänslig, förmåga att arbeta på avstånd från föraren bland mycket annat. Många har kollat sin hunds vallintresse under de senaste åren. Några LO har ordnat möjlighet till det på gårdar med väl invallade får som inte stressas i första taget. Det stora flertalet collie visar ett gott intresse för vallning. Några har även gjort sk vallanlagstest och vi har nu en samling collie som har gjort godkänt test. Vår kända genetiker Per-Erik Sundgren har framfört önskemål om att vi ska registrera de resultaten officiellt hos SKK.

Men, om man vill börja träna sin hund

”på riktigt” eller om man vill tävla i vallning, så måste man vara beredd att lägga massor av tid på det. Tillgång till får krävs givetvis (eller nöt eller ankor) och redan där kan det vara problem. Många djurägare vägrar klokt nog att släppa in otränade hundar i hagar och fällor. Det är i alla sammanhang absolut krav på respekt för djuren! Ingen bitande, jagande hund kan släppas lös. Djuren har inte bett om att bli vallade eller jagade!

Ofta börjar man träna sin hund utanför en mindre fälla med några djur i. Man pratar om balans, djurkänsla och lydnad. Du måste ovillkorligen kunna stanna din hund på avstånd från dig innan du ens kan tänka tanken att träna den lös bland djur. Hur lydig din hund än är hemma eller på appellplanen så glömmer den garanterat allt när den ”tänder till”. Det är ett gott tecken på många sätt, men det kommer an på dig att träna lydnaden i närheten av vallningsdjuren och få det att fungera även där innan du kan gå vidare. När din hund lyssnar på dig utanför fällan kan det vara dags att gå in bland djuren med hunden i koppel eller lina. Mycket tid läggs på att lära hunden stanna, lägga sig, vända, gå höger, komma höger osv. När hunden är lugn så kan man börja träna även med djuren på större ytor. Mycket arbete med hunden i lina brukar det bli.

Vallningstyper

Hur hunden vallar beror lite på vilken ras den är. Collie är sk ”kroppsvallare” vilket betyder att de styr och manövrerar djuren genom kroppsrörelser. Det är väldigt ovanligt att collie använder sk eye i vallning. Kroppsvallare behöver ofta arbeta närmare djuren än vad eye-hundar gör för att kunna påverka. Bl a detta gör att det är väldigt svårt att tävla med andra raser än border collie och working kelpie i Sverige. De stackars djuren som ska vallas är absolut inte vana vid att hundar kommer så nära dem med (nästan) upprätt kroppshållning, det skrämmer dem! Det finns ännu väldigt få flockar som är vana vid kroppsvallare men vi hoppas att antalet ska ökas.

Det finns andra tävlingsformer i vallning än de SVaK ordnar. Framför allt AKCs regler som kräver mindre yta att arbeta på och som är anpassade till olika rasers naturliga sätt att arbeta. Dessa regler har inte officiell status i Sverige ännu men det går bra att tävla i en del andra länder i Europa. Även ASCA m fl klubbar har egna regler och tävlingar. Beardedcollieklubben i Sverige är tämligen aktiv

och ordnar bl a SM i vallning för rasen. Man använder SVaKS Lokalprov i anpassad form med bl a kortare hämt.

Samtliga tävlings och provregler föreskriver i sida efter sida vikten av god djurhållning i samband med all träning och tävling. Största respekt för alla inblandade måste visas!

Utmärkt vallhund

Collien har visat sig vara en utmärkt vallhund, som sig bör. De jag arbetar med är mycket modiga och har en imponerande "motor" enligt vallhunds-folket som vet vad de pratar om (SVaKS domare och instruktörer). Ofta har collien en mycket bra balans och många gånger väldigt god djurkänsla. Den går gärna in på trånga ytor om det behövs och tvekar aldrig eller sällan att sätta sig i en trängd situation. Collien har visat sig vara otroligt användbar som vallande hund och det bör inte förvåna någon med tanke på att det är en vallhund. Border collien är suveränen bland val-lare, working kelpie nästan i samma division, men collien har definitivt sin plats bland de användbara vallhundarna. Är du intresserad av att börja träna vallning så ta kontakt med en god instruktör som kan det här med olika rasers sätt att arbeta.

Marianne Hansson

I vallningens tecken

Ruggig är det minsta man kan säga dagen var, men tillhör man hundä-garsläktet är man ganska tålig och det är inte mycket som avskräcker en skara hundentusiaster. Vi var i alla fall glada att regnet höll sig undan.

En tapper skara på sammanlagt elva förare med tio hundar mötte upp i Mör-rum på Ekebergs Gård för att prova på vad de en gång var avsedda för, d v s vallning.

Man kan nog lugnt påstå att vi fick se hela registret hos hundarna. En och en fick hundarna gå in i fällan tillsammans med Calle, kom de inte igång av sig själva fick husse/matte följa med in och då blev oftast intresset mera påtagligt hos hunden för fåren. Någon valde att nästan helt ignorera fåren medans någon annan var väldigt intresserad och några var mera sansade och det såg nästan ut som om de vallade med lite hjälp från föraren. Roligt var det att se att det fortfarande verkar finnas något att bygga vidare på, att luset inte är helt släkt. Att det var en upplevelse att se sin

hund tillsammans med fåren håller nog de flesta med om. En del tyckte det var så kul att vi kommer att göra om det hela till våren med inriktning på att göra anlagstestet.

Eftersom ingen av oss är kunnig inom området så är det lite svårt att sortera alla beteenden, där-för bad jag Calle Borg-ström att skriva ner vad han tyckte om våra collie. Han har ju nu vid flera tillfällen haft träffar för just collie på sin gård och en del av hundarna har han sett mer än en gång.

Här kommer Calle Borgströms kommentarer: "Här kommer lite spon-tana tankar:

Ganska många collies har besökt Eke-bergs Gård under 2009. Det är väldigt glädjande för mig som i så många år har varit så pådrivande för vallning med kusinen bearded collie att även andra raser nu börjar få upp ögonen för det de var ämnade till från början. Det är ju helt enkelt så att det som format våra rasers exteriör, och framför allt deras mentala egenskaper, är vallning.

Fyra egenskaper

I det anlagstest som jag varit med om att utforma tittar vi på fyra egenskaper:

- **intresse**
- **naturlig förmåga**
- **mental uthållighet**
- **samarbetsvilja/styrbarhet.**

De egenskaperna är det ganska lätt för en erfaren vallhundsförare att bilda sig en uppfattning om på de fem till fem-ton minuter det handlar om. Det som kan vara svårare är att tolka hundarnas reaktioner INNAN de tänder till, att 'komma in i huvudet' på dem.

Enligt min uppfattning är collien, precis som alla andra raser där utställning har ett avgörande inflytande över aveln, mycket ojämn i kvalitén när det gäller vallning. Eftersom vallningsanlag består av ett helt komplex av egenskaper så är det kanske inte så konstigt. Intresse är bra, t.ex., men utan mental uthållighet, naturlig förmåga och styrbarhet så är det meningslöst. Det betyder att man måste avla på ALLA de egenskaperna för att få fram bra hundar. Tänk själva

efter på vilken ras som står överst på prispallen i nästan alla aktiviteter - border collie. Den avlas inte för EN egenskap, utan för just vallningsegen-skaperna. När man avlar för exteriör måste man alltid göra kompromisser och använda hundar som är sämre ur arbetssynpunkt och då urholkar man gradvis avelsmaterialet. Och när man urholkar avelsmaterialet förändrar man rasen som helhet, och de som blir lidande är valpköparna och inte minst nästa generations uppfödare. Nog om det - jag ska inte orda mer om avel utan försöka tala om vad jag har sett av collierasen under året.

Bra hundar

Jag kan glädjande nog säga att jag har sett många bra hundar. Hundar som jag inte skulle tveka att ta emot på vall-ningskurs eller använda här hemma på gården, och som säkerligen skulle klara ett anlagstest i vallning. Jag har däremot också sett ganska många osäkra hundar som tyckte fåren var lite läskiga. De krävde ganska mycket tid för att slappna av och vissa gjorde det helt enkelt inte. Ett fåtal hundar har varit bryska och hårdhänta mot fåren, ett fåtal har varit fullt nöjda med att jaga bort dem och ännu ett antal har varit fullständigt oint-resserade. De som har varit helt oint-resserade kan jag inte säga något om - de skulle i många fall tända till med mer exponering för får. Det som varit my-cket tillfredsställande för mig har dock varit den generellt sett goda lydnad som funnits på hundarna - säkert ett tecken på den arbetskultur som traditionellt sett funnits i collielubben. Om col-lieklubben började anlagstesta hundar i lite större skala - kanske i samband med valpträffar eller specialevenemang - och några uppfödare beslutade sig för att prioritera ner skönhetstävlandet några år så är jag helt övertygad om att man skulle kunna få fram en eller flera linjer som är värda att bygga på. Jag hoppas ni fortsätter att utforska vallningen med era hundar och att jag får vara med och se hur collien utvecklas i framtiden."

Calle Borgström